

НЕОЛОГІЗМИ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Груба І.О. гр. ТЕМС-13

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Шапран Д.П.
Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського

Більшість неологізмів з'являються в мові в часи великих змін, перетворень, розвитку суспільства. Адже виникають нові предмети, явища, процеси, установи, здійснюються наукові відкриття – все це потребує номінації. Так, у повоєнну добу разом з появою нових політичних і соціально-економічних реалій у мовах народів колишнього СРСР з'явилося багато нових слів (*агітпункт, ланка, лікнеп, неп, колгосп, радгосп* тощо). Нові тенденції у музиці, літературі, живописі та інших видах мистецтва також зумовлюють появу нових понять і, відповідно, нових назв, наприклад: *артхаус, андеграунд, хіп-хоп* та ін.

Ще одна причина виникнення неологізмів – потреба замінити вже наявну назву точнішою, зрозумілішою, такою, що більше відповідає фонетичним, лексичним, словотвірним та іншим нормам мови, або ж більш зручною у слововживанні. Так, наприклад, виникають абрєвіатури, оскільки з їх допомогою та сама інформація передається меншою кількістю знаків, ніж у відповідному сполученні (*СНІД, ВІЛ, ЄС, ПАРС, СОТ*). Такий спосіб словотворення особливо продуктивний у термінології, яка прагне якнайточніше відображати новітні наукові поняття і водночас тяжіє до мовної економії (*ІП – паблік рилейнз; ВМС – вертикальна маркетингова система; ЖЦТ – життєвий цикл товару* тощо). Наслідком дії закону економії мовних засобів є неологізми, що виникли внаслідок стягнення словосполучень. Як правило, вони вживаються в розмовному стилі, де є елементом просторіччя: *платіжка* (платіжна відомість). Часом такі форми можуть потрапити й до літературної мови: *врубівка* (врубова машина), *візитівка* (візитна картка).

Інше функціональне навантаження мають авторські неологізми. Вони виконують досить різноманітні стилістичні функції: виступають засобом надання текстові урочистого, піднесеного звучання або ж створюють ліричний, гумористичний, іронічний, сатиричний ефект, надають мовленню додаткової експресії (*розперетричі, одкам'янійте, почервонена* тощо).

Неологізми належать до історичної категорії, тому їх існування в пасивній лексиці не вічне. Вони будуть зберігати свій статус доти, доки названі ними поняття не увійдуть до загальноновживаної лексики або, навпаки, не зникнуть через свою неактуальність.